

2.1 Pasaulio užkariautojai

Pasaulio užkariautojai – tai žmonės, kurie didžiąją savo gyvenimo dalį skiria pasaulio pažinimui. Vieni pasaulį bando užkariauti kopdami į kalnus, plaukdami per jūras ir vandenynus, kiti keliauja po pasaulį, domisi kitų šalių kultūra, žmonėmis, jų pasaulėžiūra. Domisi aprašydami ir palikdami savo tautiečiams prisiminimus apie tai, ką matė, jautė ir patyrė. Vienas tokių žmonių buvo keliautojo Mato Šalčiaus bendražygis – Antanas Poška.

Antanas Poška (1903–1992) – mokslininkas, rašytojas, žurnalistas, gerai mokėjęs tarptautinę esperanto kalbą. Drauge su M. Šalčiumi išvykęs iš Lietuvos jis gerokai vėliau pasiekė Indiją. Ten baigė Bombėjaus universitetą, dalyvavo archeologinėse ekspedicijose Rytų kraštuose. Patyręs daug nuotykių ir išbandymų, po aštuonerių metų grįžo į Lietuvą. Apie savo kelionę parašė knygų seriją „Nuo Baltijos iki Bengalijos“. Antrojo pasaulinio karo metais A. Poška gelbėjo žydus. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, pats buvo suimtas ir ištremtas į Šiaurės lagerius, vėliau – į Vidurinę Aziją. Taip prasidėjo jo priverstinės „kelionės“. Net būdamas tremtiniu, stengėsi dirbti archeologo, etnografo darbą, rašė knygas. Į tėvynę galėjo sugrįžti tik 1959-aisiais. Čia daug bendravo su jaunimu, populiarino esperanto kalbą ir keliones, skaitė paskaitas, rašė atsiminimus – savo gyvenimo pavyzdžiu įkvėpė ne vieną būsimą Lietuvos keliautoją.

Antanas Poška „Džiaugsmų ir nelaimių draugą prisiminus“

2.1 Pasaulio užkariautojai

Mano gyvenimo pasaka

PALESTINOJE

Neaišku buvo, iš kur tos žydų kolonijos, apie kurias mums tiek daug pripasakojo. Girdėjome, kad kadaise čia buvo įsikūręs ir vienas iš Lietuvos atvykęs maldininkas, bet pagromo metu jį arabai nugalabijo, kaip netikintį.

– Klausyk, kažkas lietuviškai dainuoja, – nustebo Matas.

– Gal galva perkaito? Reikia įsitaisyti ir mums tropiškus šalčius, – pašiečiau. Bet, privažiavę arčiau, išgirdome, kad tikrai Maironio „Lietuva brangi“ traukiama. Pasukam prie dainuojančių ir girdim, kalba žydiškai. Vienas puola prie mūsų ir klausia, ar mes ne iš Lietuvos, kad lietuvišką vėliavėlę pasikabinę. Iš nustebimo mes žiūrime ir nedrįstame tikėti savo ausimis ir akimis.

– Tai gal iš Lietuvos atvažiavot, – pakartoja.

– Aha, tai tie patys, apie kuriuos mūsų laikraščiai rašė, kad aplink pasaulį keliauja motociklu.

– Tie patys, iš Kauno, sveiki, vyrai.

– O jūs, kaip čia atsiradote?

– Mes iš Lietuvos. Aš iš Šeduvos, o jis dar tik neseniai iš Kauno. Prašom, prašom, į mūsų Tèl Avivą. Čia daug žydų iš Lietuvos. Ir yra Lietuvos konsulas Tèl Avive.

Pasipylė klausimai, kaip ten gyvenimas Kaune, ar žydus ima į kariuomenę. Kodėl visi žydai, kurie žadėjo, į Izraelį neišvažiuoja?

Ir taip mes atsidūrėme „Lita“ (tai yra „Lietuva“ valgykloje, restorane Tèl Avive). Susirado kelios dešimtys Lietuvos žydų, kurie mus klausinėjo apie Lietuvą ir apie pasilikusius žydėlius, ir apie savo draugus ir pažįstamus.

PO ŠVENTAJĄ ŽEMĘ

Palestinoje aplankėme visas žydų kolonijas, ne tik tas, kuriose gyveno žydai iš Lietuvos, bet ir visus žydus, kurie norėjo pamatyti to krašto žmones, iš kurio atkeliavo darbštieji žydai. Pirmiausia mus nustebino toks Lietuvos žydų tautiškumas, darbštumas. Kai emigrantai iš kitų kraštų net nenori dirbti, o užsiima smulkia prekyba ir vengia dėtis į „kvucas“, t. y. komunas, Anglijos, Amerikos ir kitų kraštų žydai remia palestiniečius tik pinigais. O pinigų reikia milijonų – ir svarų, ir dolerių, nes visas kraštas tik dykuma su retai kur sutinkamais nusususiais gumbuotais, ožkų nugrauztais stuobriais. „Žemė, kuria jūs vaikštote, buvo tokia pat vėjo nušluota dykuma. Ją reikėjo laistyti – o vandenį semti iš 200–300 metrų gilumos. Dykumos plotą reikėjo perkasti, kad išnaikinus „inžilį“ – dykumos augalą, kuris siurbia savo šaknimis drėgmę. Vietomis reikėjo nuvalyti laukus nuo sunešto smėlio pusnyčių ir pa-

2.1 Pasaulio užkariautojai

keisti jį molio sluoksniu, kad laikytųsi nesusigėrusi drėgmė žemės paviršiuje... Ir tik tada buvo galima sodinti tuos „pardesus“, apelsinų ir citrinų medžius, ar paversti ariamais laukais. Dykumos plotus reikėjo pirkti iš beduinų ir ginti juos nuo sodų ir vaismedžių nuganymo“.

– Ar gailitės išvykę iš Lietuvos, – klausiamo.

– Ne, mes Lietuvos žydai, matėme, kaip kūrėsi Lietuva, mes patys padėjome jums savo valstybę sukurti, Lietuvoje net buvo žydų reikalų ministras. Žydai sugyveno ir bendravo su lietuviais. Mes iš jūsų išmokome kurti savo tėvynę. Eraz Izrael valstybę sukūrė Lietuvos žydai pagal jūsų pavyzdį. Tik Lietuvos žydai yra tikri patriotai, pasiaukoję savo valstybės atkūrimui net gyvybės kaina. Bet tam reikėjo ir kapitalo. Daug mums padėjo Amerikos, Afrikos ir kitų kraštų žydai.

<...>

Antanas Poška

1. Plačiau pasidomėkite Mato Šalčiaus ir Antano Poškos kelionėmis. Parenkite apie juos pranešimą ir pristatykite klasės draugams.

2. Perskaitykite tekstus ir atsakykite į teksto suvokimo klausimus.

1. Pamąstykite, ką reiškia pavadinimas „Mano gyvenimo pasaka“.

2. Su kuo nuvykęs į Palestiną susitiko A. Poška?

3. Ką dainuojant išgirdo keliautojai? Kas juos nustebino?

4. Kokio žymaus lietuvių poeto eilės skambėjo Palestinos gyventojų lūpose?

5. Kaip Palestinoje atpažino, kad keliautojai yra iš Lietuvos?

6. Ką lietuviai aplankė Palestinoje? Kodėl? Kas juos labiausiai nustebino?

7. Kodėl palestiniečiams reikėjo pinigų? Dėl ko jie stengėsi?

8. Ar žydai gailisi palikę Lietuvą? Papasakokite, ką iš paskutinės pastraipos sužinojote apie žydus.